

ÜZLETI JOGI INTÉZET

Nukleáris jogi ismeretek I.

Szerkesztette:

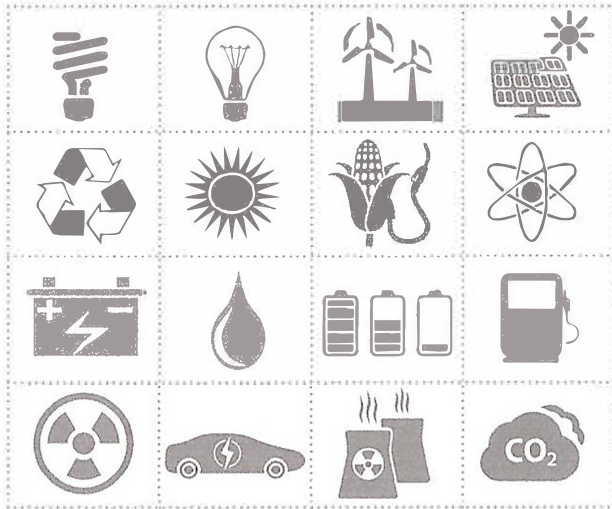
GELLÉN KLÁRA, FARKAS CSAMANGÓ ERIKA, MOLNÁR SZABOLCS

MAGYAR MÉRNÖKI
KAMARA

ÜZLETI JOGI INTÉZET

NUKLEÁRIS JOGI ISMERETEK I

SZEGED, 2021

Szerzők:

Prof. Dr. Gellén Klára • Prof. Dr. Görög Márta • Dr. Farkas Csamangó Erika
Dr. Hegyes Péter István • Dr. Herczeg Ágnes • Dr. Labancz Andrea
Molnár Szabolcs • Dr. Sziebig Orsolya Johanna

Szerkesztők:

Prof. Dr. Gellén Klára • Dr. Farkas Csamangó Erika • Molnár Szabolcs

Készült a Szegedi Tudományegyetem
Állam-és Jogtudományi Kara
Üzleti Jogi Intézetében

Intézetvezető:

Prof. Dr. Gellén Klára
egyetemi tanár

Készült a Magyar Mérnöki Kamara támogatásával.

ISBN 978-615-81965-0-5

978-615-81009-8-4

©A szerzők, 2021

© A kiadó, 2021

Kézirat lezárva: 2021. április 30.

Minden jog védve

Grafikai tervezés, borítóterv, tördelés
Schubert Péter
Schubert Grafikai Stúdió Bt. • Szekszárd

Nyomdai kivitelezés:
StanctechNIK Digitál Kft.

TARTALOM

Előszó

Prof. Dr. Gellén Klára

7

Alapvető energetikai és nukleáris alapismeretek

Molnár Szabolcs

9

Környezetpolitikai ismeretek

Dr. Farkas Csamangó Erika

193

A környezet védelmének nemzetközi jogi eszközei

Dr. Sziebig Orsolya Johanna

241

Nemzetközi atomszervezetek

Dr. Sziebig Orsolya Johanna

309

Hatósági igazgatás az atomenergetika területén

1–8. és 11–12. fejezet Dr. Hegyes Péter

9–10. fejezet Dr. Farkas Csamangó Erika

377

ELŐSZÓ

Az atomenergia megítélése nemzetközi és uniós szinten is az energiapolitika egyik központi kérdésének tekinthető: a termelés és felhasználás kockázatát hangsúlyozókkal szemben, egyre markánsabban képviselik magukat azok az álláspontok, amelyek az energiatfüggetlenség, az energiabiztonság, a készletezhető üzemanyag, a versenyképesség mellett, újabb nyomós érveként, az atomenergia klímabarát jellegét hangsúlyozzák. Tény, hogy az atomenergiát termelő országokban csökken a szén-dioxid kibocsátás, ami környezetvédelmi szempontból a megújuló erőforrások mellé zárkóztatja fel az atomenergiát. Ugyanakkor, más energia előállítási folyamattal és eljárással összevetve, az atomerőművek működtetése fokozott biztonsági kockázatot jelent. A reaktorok építésének, működésének, a nukleáris energia felhasználásának, és az atomhulladék kezelésének szigorú biztonságtechnológia elvárásoknak kell megfelelniük. E garanciák pedig csak nemzetközileg összehangoltan, szervezeten lehetnek eredményesek, lefedve a teljes „nukleáris üzemanyagciklust”, egészen a radioaktív ércek kitermelésétől a nukleáris hulladék kezeléséig.

Az atomenergia termelés, a felhasználás, és a biztonság garantálása, széleskörű nemzetközi összehangolással és összefogással valósul meg. Az 1957-ben megalakult Nemzetközi Atomenergia Ügynökség szervezete három fő célkitűzésként maga is a nukleáris energia és technológia békés célú felhasználásának támogatását, a nukleáris biztonság erősítését, valamint a nukleáris tevékenység békés jellegének ellenőrzését tűzte zászlajára. Az atomenergiát termelő európai országok közösségét egybekapcsoló Európai Atomenergia-közösség, az EURATOM alap dokumentuma, az Euratom-Szerződés 40–52. cikkei pedig az összehangolt beruházás, a közös vállalkozás és ellátás fontosságára hívják fel a figyelmet, míg a 92–99. cikkek az atomenergia közös piacára adnak rendezést.

Vannak azonban olyan országok is, amelyek a nukleáris energiát – a magas biztonsági kockázatot hangsúlyozva – határozottan elutasítják, és inkább a zöldenergiát részesítik előnyben. Erre példa Németország is, amely a fukusimai atomerőmű balesetét követően 2011-ben ún. atomstopot hirdetett. Ezzel szemben az Európai Unió 27 tagállamának csaknem a fele az energiaszerkezetének meghatározó elemeként tekint az atomenergiára, és ezáltal az atomenergia az uniós megtermelt energiájának közel egyharmadát teszi ki.

Klíma- és energiaügyi politikáját tekintve, hazánk szintén ez utóbbi országok közé tartozik: a Paks1-et követően a Paks2 építésével és működtetésével az atomenergia az ország meghatározó áramforrása lehet. Magyarország felismerte, hogy a versenyképesség, a villamosenergia alacsonyan tartása, és a környezetvédelmi és klímapolitikai eredmények, nagy mértékben az atomenergia termelésnek köszönhetően érhetőek el. A Paks2 program keretében épülő újabb két blokk várhatóan biztosítani fogja, hogy a következő évtizedekben az energiasemlegesség és az energiatfüggetlenség jegyében a szükséges mennyiségben álljon rendelkezésre az olcsó, klímabarát energia. A magyar Energiastratégia és a Nemzeti Energia és Klímaterv kifejezetten rögzíti, hogy „az energiaszuverenitás és az energiabiztonság

megerősítése, a rezsicsökkentés eredményeinek fenntartása, valamint az energiatermelés dekarbonizálása csak az atomenergia és a megújuló energia együttes alkalmazásával lehetséges.”

A hazai energiaszerkezeten belül a nemzetközi és uniós tendenciával összhangban nő a nukleáris energia jelentősége, ezzel párhuzamosan pedig egyre nagyobb az igény a magasán képzett, speciális ismeretekkel felvértezett szakemberekre is. A megbízható szaktudás elérése folyamatosan bővülő és egyre komplexebb ismeretek átadásával biztosítható. Ilyen speciális tudásanyagot nyújt a nukleáris energiára vonatkozó joganyag is, amely nem csak a jogászok, de akár a területen tevékenykedő műszaki, gazdasági szakemberek részéről is érdeklődésre tarthat számot. A nukleáris jogi környezet áttekintésekor megkerülhetetlen a nemzetközi, az uniós, valamint a hazai jogi normák ismerete. Ezek az előírások többek között a terület fokozott biztonságát szolgálják, az atomerőművek rendszerszintű működtetésének jogi feltételrendszerét biztosítják, a sugárvédelem, valamint a nukleáris hulladék biztonságos kezelését garantálják.

A fentiekre figyelemmel, e kötetek a Szegedi Tudományegyetem Üzleti Jogi Intézetének gondozásában, a Magyar Mérnöki Kamara Energetikai tagozatával együttműködésben készültek, a szerzők és a szerkesztők ama reményében, hogy érdemi betekintést nyújthatnak a nukleáris energia technológiai és szabályozási környezete iránt érdeklődő szakemberek számára.

Prof. Dr. Gellén Klára